

MILAN KURUC (ECHOZ)

Az Oroszországból érkező olaj- és gázszállítások csökkentésével vagy megszakításával egész Európának foglalkoznia kell. Szlovákia azonban szinte teljes mértékben az orosz földgáztól, olajtól és nukleáris üzemanyagtól függ. A lakóövezetekben épült gázvezetékek tekintetében a második legkoncentráltabb gázinfrastruktúrával rendelkezünk. Csak Hollandia áll előttünk. Villamos energiánk több mint felét atomenergiából állítjuk elő. Szlovákiának két atomerőműve van, és jelenleg orosz nukleáris üzemanyaggal is ellátják őket. Két széntüzelésű erőművünk van Szlovákiában. Bár a megújuló energiaforrások folyamatosan növekednek, még mindig csak az energiaszerkezet 13%-át és a villamosenergia-szerkezet 25%-át teszik ki. A megújuló energiaforrások közül a vízenergia teszi ki a legnagyobb részt (75%), ezt követi 18% a napenergia és 7% a biomassza. A leghosszabb Vág folyó mentén 30 vízerőmű található. Szlovákiában csak két szélerőműpark működik. A megújuló energiaforrások részarányának növelése döntő fontosságú az energia-önellátás biztosítása és az ország külföldi energiaellátástól való függetlenségének csökkentése szempontjából. Sajnos a megújuló energiaforrások fejlesztését a politikák nem támogatták hatékonyan. Hiányzik a háztartásoknak szánt napenergia jogalkotási támogatása. A szélenergiát elutasítják a tájképi károkkal és zajjal kapcsolatos negatív vita miatt. A geotermikus energiával kapcsolatos kísérleti projektet tesztelik, de az adminisztratív folyamat nehéz és hosszadalmas. Szlovákia célja, hogy 2030-ra az energiaforrások 24%-át megújuló energiaforrásokból fedezze. Ez azonban kevesebb, mint a lehetséges. De ez a cél legalább reális. 2022 nyarán megnyitották a balti csövet – a Lengyelország és az északi országok közötti gázvezetéket –, ezzel egy időben kezdték el használni a horvátországi LNG-terminált. Ez lehetővé tette a gázforrások diverzifikálását. Ez azonban nem szüntette meg kellőképpen az orosz ellátástól való függőséget. Az energiaágazatban a foglalkoztatás folyamatosan csökken. Ez főként annak köszönhető, hogy Szlovákiában az egyetlen olyan régióban, ahol szenet bányásznak, megszűnt a szénbányászat. A szociális partnerek közösen tárgyalnak két ágazati kollektív szerződésről. Az ágazatban két szakszervezet és egy munkáltatói szervezet működik. A széntüzelésű erőművek és a szénbányászat hosszú távú állami támogatása a tervek szerint ez év végén leáll. Szlovákiában egyetlen olyan terület van, ahol szenet bányásznak. Ez egy felső-nyitrai terület, ahol a szénbányászatot a Hornonitrianske prievidza bánya végzi. Ez a vállalat 4000 embert foglalkoztatott, akiknek 54% -a szénbányászatban volt. 2018 óta a vállalat 1700 embert bocsátott el. Tavaly mintegy 450 embert bocsátottak el. Idén további 1000 ember távozik. A régió azonban 2015 óta sikerült csökkentenie a munkanélküliséget, köszönhetően egy külföldi befektetőnek - a Jaguar Land rover autógyártónak is. Mivel a szénipar állami támogatása idén véget ér, a régió szénbányászatát decemberben végleg megszüntetik.

Ami a szilárd fosszilis tüzelőanyagok felhasználását illeti, a felső-nyitrai szénrégióban még mindig működik erőmű, amely a régió fő villamosenergia-forrása. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség ezt az üzemet a 18. helyre sorolta Európa legszennyezőbb létesítményei között. A légszennyezés által okozott egészség- és környezetkárok becsült pénzügyi költsége az ötéves időszakban (2008–2012) 1,814 és 5,003 milliárd euró között mozog. Mint mondtam, decemberben végre véget ér a barnaszénbányászat Felső-Nyitrán. Az ötvenes éveikben járó srácok számára, akik hozzászoktak egy adott típusú robothoz, nehéz lesz új alkalmazást találni. A munkavállalók érzéseit azonban megnyugtatta a törvény, amely szerint a bányászok nagy része pénzügyi kompenzációt kap - a munkaidő szerint legfeljebb hét év. Egyesek nyugdíjba vonulásig tartanak, másoknak elég idejük lesz arra, hogy valami mást találjanak. Az alsó tagozatos és adminisztratív személyzet lehetőségét

kapott arra, hogy hat hónapon belül részt vegyenek az általuk választott átképzéseken. Ezt követően már önállóan kell állniuk a saját lábukon. Az első megrakott kocsi több mint nyolcvan évvel ezelőtt exportálták a Novak bányából. Azóta több mint nyolcvanezer munkást cseréltek itt, akik mintegy kilencvenmillió tonna barnaszenet bányásztak. Még mindig körülbelül 23 millió tonna felhasználható széntarték van a föld alatt, de nem fogják tudni kitermelni őket. Jelenleg évente csak 1-2 millió tonnát bányásznak. Még akkor is, ha a bányászat véget ér, megkérdőjelezzik annak elnyomását, mivel a jelenlegi helyzet miatt az értékesítés olyan nagy, hogy eladják az összes termelésüket. A bezárást eredetileg 2027-ig tervezték. Ezután a Gazdasági Minisztériummal egyetértésben a határidőt 2025-re módosították. 2024-ben és 2025-ben a szénbányászat már nem fog zajlani, csak biztonsági munkák a föld alatti bezárások és a bányák felszámolása érdekében. Érdekes, hogy a bányászat megszűnése ellenére nem kell attól tartani, hogy a régió életszínvonala csökken. A fizetések kompenzációja, a felajánlott átképzések és egy új befektető Prievidzába érkezése mellett a bányavállalat több száz alkalmazott megtartását is tervezi. Az objektumok megsemmisítésén, a terület visszanyerésén, a zöldségek üvegházhatású termesztésén, a mérnöki termelésén, az energián, a közlekedési szolgáltatásokon, a hógazdálkodáson vagy a halgazdálkodáson fognak dolgozni. A régió elnéptelenedésével még rosszabb lesz a helyzet. "Egész Felső-Nyitra egy üzemanyag-energia komplexumon nőtt fel. A bányák és az erőmű fejlődést hozott, a múltban sokan költöztek ide. De az elmúlt tizenöt évben a helyi Prievidza városában tízezerrel, Handlová városában hatezerrel csökkent a lakosság, miközben a magasabb fokozatok már ott élnek. Ha a hiányzó beállítást nem lehet pótolni, az elutasítás folytatódik. A szénbányák bezárására két finanszírozási forrást különítettek el - a Hornonitrianske prievidza HBP magánvállalat saját forrásait és az állami költségvetésből származó támogatást. 2019 novemberében az Európai Bizottság megállapodott arról, hogy a HBP-nek csaknem 93 millió euró támogatást lehet nyújtani az állami költségvetésből a versenyképtelen bányák bezárására irányuló, jól meghatározott tevékenységekhez, a munkálatok befejezésének határideje pedig 2027. A HBP frissített adatai alapján az állami támogatás várhatóan meghaladja az 53 millió eurót, és 2025-ig lerövidíti a bányabezárások határidejét.

Az energiaágazatban két szakszervezet működik. És az Energiaipari Munkaadók Szakszervezete. El kell mondani, hogy ágazati szinten a szakszervezeteknek a zöld gazdaságra való átállással kapcsolatos követelményeit figyelmen kívül hagyják vagy lágyan fogalmazzák meg. Az ágazati szintű szakszervezetek nem rendelkeznek erős pozíciókkal, nincs stratégiájuk vagy cselekvési tervük, és nincsenek nyilvánosan megfogalmazott követeléseik és követeléseik az energetikai átállással kapcsolatban. A jelenlegi többmunkáltatós kollektív szerződésben a munkáltatókra vonatkozó átképzésre vonatkozó követelményeket lágyan fogalmazzák meg, ha a munkáltató erre képes (KZVS energy 2021, § 15). Így a részletes átképzési programokat vállalati szinten határozzák meg. A zöld energiára való átállás legnagyobb akadálya a kormányzati szint kudarca. Az éghajlattal kapcsolatos menetrendért felelős minisztériumok közötti koordináció elégtelenségének és a klímasemlegesség elérésére vonatkozó világos jövőkép hiányának lehetünk tanúi. A konkrét szakpolitikák és intézkedések hiányát az Európai Bizottság is bírálta a szlovák nemzeti energia- és klímaterv (NEKT) értékelésében. A Szlovák Köztársaság különösen küzd a régióknak a méltányos átállással kapcsolatos homályos elképzeléseivel és a projektek előkészítéséhez szükséges elégtelen pénzügyi lehetőségekkel. Egyszerűen fogalmazva, a szlovákiai energiapolitikáról szóló diskurzust a következőképpen jellemzik: "Bár az országnak önmagára kell támaszkodnia, együtt kell működnie az EU-val és a V4-országokkal. Az atomenergia a legjobb megoldás, de a megújuló energiaforrásokat sem utasítják el."

Köszönöm a figyelmüket.